

A Pécsi Ítéltábla a Molnár és Tóth Ügyvédi Iroda által képviselt **felperes neve** (felperes címe szám alatti) felperesnek - a dr. Farkas Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes neve** (alperes címe szám alatti) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Zalaegerszegi Törvényszék 2012. április 13. napján kelt 4.G.40.045/2012/6. számú ítélete ellen az alperes által 7. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a keresetet elutasítja.

Mellőzi az alperes elsőfokú perköltség és feljegyzett illeték fizetésre kötelezését, és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az alperesnek 127.000,- (egyszázhuszonhétezer) forint elsőfokú, és 474.600,- (négy százhetvennégyezer-hatszáz) forint másodfokú perköltséget, valamint az állami adóhatóság külön felhívására 308.300,- (háromszáznyolcezer-háromszáz) forint feljegyzett elsőfokú eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletével kötelezte az alperest 5.138.655,- forint tőke, ennek 2012. február 15. napjától számított késedelmi kamata, és 127.000,- forint perköltség megfizetésére. Tényként állapította meg, hogy a felek 2009. október 16-án vállalkozási szerződést kötöttek, melynek 12. pontja szerint az alperes Általános Szerződési Feltételei a szerződés részét képezik. Az ÁSZF C/IX.2. pontjában a felek kikötötték, hogy az alperes 5 % jótállási és szavatossági biztosítékot tarthat vissza a műszaki átadás-átvételi eljárás lezárásától számított 3 év 45 napra. Az 5. pontban úgy rendelkeztek, hogy amennyiben ezen idő alatt a vállalkozóval szemben csőd, felszámolás miatt bírósági eljárást kezdeményeznek, úgy a biztosíték a megrendelőt illeti jótállási és szavatossági megváltás címén. A felperessel szemben 2011. augusztus 24-én kezdeményeztek felszámolási eljárást, a felperes képviseletében eljáró felszámoló

2012. január 23-án szólította fel az alperest az 5.138.655,- forint visszatartott összeg felperes bankszámlájára történő befizetésére, aki azt megtagadta, és azt közölte a felszámolóval, hogy a szerződés szerint az összeget elszámolta garanciális megváltásként. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a visszatartott összeg óvadéknak minősült, melyet a Cstv. 38. § (5) bekezdése szerint az alperesnek át kellett volna adni a felszámoló részére, a feleknek az a megállapodása, hogy a visszatartott összeget az alperes megtarthatja, a Cstv. 38. § (5) bekezdésébe ütközik; és ezért a Ptk. 200. § (1) bekezdése értelmében semmis.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes jelentett be fellebbezést, kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a keresetet utasítsa el. Hivatkozott arra, hogy a felek közötti speciális jogviszony folytán a vállalkozónak, azaz a felperesnek a jótállási és szavatossági kötelezettségei teljesítése céljából hosszú ideig rendelkezésre kellett volna állnia, az ÁSZF keresettel érintett pontja ezt a helytállási kötelezettséget váltotta meg. Kiemelte azt is, hogy nem a felszámolási eljárás elrendeléséhez, mint feltételhez kötötték a felek a megváltást, hanem a felszámolás kezdeményezéséhez, amikor is még a csődtörvény szabályai nem voltak alkalmazhatók.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

A fellebbezés alapos.

Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállását a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárás iratai alapján az alábbiakkal egészíti ki:

A felek közötti szerződés részét képező alperesi általános szerződési feltételek C/IX/2. pontja szerint a vállalkozó tudomásul veszi, hogy a szerződésszerű teljesítés biztosítékeként, illetve a jótállási, szavatossági kötelezettségek és költségek fedezetére a számlákból a megrendelő 10 % biztosítéket - mint pénzügyi visszatartást - eszközöl az alábbiak szerint: 5 %-ot teljesítési biztosítékként, amelyet az építető és a megrendelő közti generál műszaki átadás-átvételt, és annak befogadott végszámlával történő lezárását követő 45 naptári napig, 5 %-ot jótállási és szavatossági biztosítékként a generál műszaki átadás-átvételi eljárás lezárásától 3 év 45 nap időtartamra tarthat vissza, amely a vállalkozót nem mentesíti a kötelező alkalmassági időre, és jótállásra szóló jogszabályokban ennél hosszabb kötelezettségi idővel megállapított kötelmek teljesítése alól. Amennyiben a vállalkozó által végzett munkák tekintetében a jogszabály legalább 10 év kötelező alkalmassági időt írna elő, vagy a megrendelő és a vállalkozó a szerződésben ilyenben megállapodik, úgy a jótállási és szavatossági biztosíték lejárata a kötelező alkalmassági időtartam fele plusz 45 nap elteltékor esedékes.

Az ÁSZF C/IX/3. pontja úgy rendelkezik, hogy a teljesítési biztosíték terhére a megrendelő jogosult a számla kiegyenlítésekor a vállalkozó esetleges, a teljesítéssel összefüggő hiánypótlási, hibajavítási kötelezettségének

megszegéséből eredő igényeit közvetlenül elszámolni. A jótállási és szavatossági biztosíték fedezetet nyújt a vállalkozó jótállási és szavatossági kötelezettségének megszegéséből, hibás teljesítésből eredő megrendelői igényekre és az azokkal összefüggő költségekre. Ezen igényeket és költségeket megrendelő jogosult közvetlenül a visszatartott biztosíték felhasználásával (beszámítással) kiegyenlíteni azzal, hogy a vállalkozó helyett elvégzett munkákról a vállalkozó felé számlát bocsát ki.

A C/IX.5. pontban a szerződő felek megállapodtak abban, hogy amennyiben a vállalkozói szerződés teljesítésének ideje alatt, valamint a C/IX/2. pontban meghatározott teljesítési jótállási és szavatossági biztosítékok határidejéig a vállalkozóval szemben csőd, felszámolás, végelszámolás vagy egyéb más megszűnési okok miatt bírósági eljárást kezdeményeznek, úgy a vállalkozási szerződésből származó mindennemű biztosíték a vonatkozó jogszabályok figyelembevételével jótállási és szavatossági megváltás címén a megrendelőt illeti.

A peres felek között 2009. október 16-án kelt vállalkozási szerződés módosított teljesítési határideje 2010. április 20-a volt. E szerződésen kívül, 2009. július 20-án is kötöttek a felek vállalkozói szerződést a B épület dryvit rendszerű homlokzatképzésének és gránit könyöklőinek komplett kivitelezésére 17.500.000,- forint vállalkozói díj mellett, ennek teljesítési határideje 2009. augusztus 31. napja volt. A két szerződésből együttesen az alperes jogosult volt 5.138.655,- forintot visszatartani.

A felperessel szemben a F. Zrt. 2010. október 26-án kezdeményezett felszámolási eljárást aBíróságon, a felszámolás kezdő időpontja 2011. augusztus 24. napja volt.

Az így kiegészített tényállásra is figyelemmel nem ért egyet a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi álláspontjával, hogy az alperesi ÁSZF C/IX/5. pontja a Cstv. 38. § (5) bekezdésébe ütközik, és ezért a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis.

A felek közti jogvita elbírálása szempontjából lényeges tény az, hogy a szerződés szerint az alperest a vállalkozói díj egy részére visszatartási jog illette meg, a vállalkozási díj visszatartott része később vált esedékessé. A vállalkozási szerződésben azonban a felek megállapodtak abban is, hogy a szerződésüket a Ptk. 240. § (1) bekezdése által biztosított lehetőséggel élve, a Ptk. 228. § (1) bekezdése szerinti felfüggesztő feltételhez kötötten módosítják, és e visszatartott összeg szavatossági megváltás címén az alperest illeti meg, amennyiben a felperessel a (vállalkozóval) szemben csőd, felszámolás, végelszámolás vagy egyéb más megszüntetési ok miatti bírósági eljárást kezdeményeznek. A peres felek tehát abban állapodtak meg, hogy a kikötött feltétel bekövetkeztekor a vállalkozó (felperes) az őt terhelő jótállási, szavatossági kötelezettségét az alperesnél lévő, visszatartott összeggel megváltja, és a jövőben a megrendelővel szemben sem jótállási, sem szavatossági kötelezettség nem terheli, a visszatartott összeg pedig e jogcímen a megrendelő alperest illeti meg.

A felperessel szemben 2010. október 26-án kezdeményezett a F.Zrt. felszámolási eljárást. A peres felek megállapodása alapján ebben az időpontban, a kikötött feltétel bekövetkezésével, hatályba lépett a szerződés módosított rendelkezése, a visszatartott összeg ezen időponttól kezdődően megváltás címén, a felperes kötelezettség alóli szabadulása ellenértékeként az alperest illette meg. Nem volt ezért a felszámolás kezdő időpontjában az alperesnél visszatartott vállalkozási díj, így óvadék sem, melyre a Cstv. 38. § (5) bekezdésének alkalmazása felmerülhetne, a felperes által hivatkozott eseti döntésben foglaltak ezért a jelen perben nem voltak alkalmazhatók.

Az elsőfokú ítéleti szerinti jogcímen tehát az alperes nem volt marasztalható, ezért vizsgálta a másodfokú bíróság, hogy a felek módosított szerződési kikötésének jogszabályba, illetve - a felperes által másodlagosan megjelölt semmisség okán - jóerkölcsbe ütköző volta miatt a felperest a keresetben érvényesített összeg megilleti-e. A Ptk. jótállásra, szavatosságra vonatkozó rendelkezései a peres felek esetében nem tiltják azt, hogy a vállalkozó jogszabályon, illetve szerződésen alapuló jótállási és szavatossági kötelezettségét egy összegben megváltsa. Nem ütközött, nem is ütközhetett e megállapodás a keresetben megjelölt Cstv. 38. § (5) bekezdésébe sem, miután 2010. október 26-án, a felszámolás kezdő időpontja előtt mintegy 10 hónappal a Cstv. szabályai a peres felek megállapodására - a Cstv. 6. § (4) bekezdése értelmében - nem voltak alkalmazhatók.

A peres felek módosított megállapodása a másodfokú bíróság álláspontja szerint nem ütközik a jóerkölcsbe sem. A Ptk. 200. § (2) bekezdése utolsó mondata értelmében semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik. E jogszabályi rendelkezést tartalommal a Polgári Törvénykönyv 200.§ (2) bekezdését módosító 1991. évi XIV. törvény indoklásában megfogalmazott elvek figyelembevételével a bírói gyakorlat töltötte ki. E törvény 14. §-ához fűzött indoklás is kiemeli, hogy e fogalom, szókapcsolat (jó erkölcs) tényleges tartalmát a bírósági gyakorlatnak kell majd kimunkálnia, ezen a címen semmisnek minősülhet pl. az a szerződés, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de amelynek tárgya, vagy az általa elérni kívánt cél, a benne foglalt kötelezettségvállalás, vagy érte ellenszolgáltatás felajánlása, az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, amely tehát az általános társadalmi megítélés szerint is egyértelműen tisztességtelennek és elfogadhatatlannak tekinthető.

A Legfelsőbb Bíróság EBH2003. 956. határozatában - összhangban a törvényi indoklással - kifejtette, hogy a jó erkölcs fogalmát, annak tartalmát a Ptk. nem határozza meg, a bírói gyakorlat részéről e jogszabályhely általános fogalmának értelmezése eseti döntésben történt meg (pl. BH1993. 604., BH1999. 409., BH2000. 260.). E bírósági határozatokban kialakult értelmezés szerint a jó erkölcs - polgári jogi értelemben - a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. Bár a felek a szerződés tartalmát a Ptk. 200. § (1) bekezdése értelmében szabadon állapítják meg, e szerződési szabadság nem

korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A Ptk. 4. §-a a kódex eszmei alapjaként emelte jogszabályi rangra azt az erkölcsi szabályt, hogy a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kell eljárni a polgári jogviszonyokban, ebből pedig az következik, hogy az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jó erkölcs absztrak fogalmának meghatározásánál irányadó. A jó erkölcs - közerkölcs - erkölcsi közfelfogást is jelent a társadalmilag helyesnek tekintett magatartási szabályokról.

A perbeli esetben az alperes, mint megrendelő nagy volumenű beruházásra kötött a felperessel alvállalkozói szerződést, melyből eredően magának is helyt kellett állnia saját megrendelője felé, és joggal várhatta el ezt a helytállást a felperestől is. A felperes megrendült gazdasági helyzetében e joga védelmére szolgált a perbeli megállapodás, e megállapodás nélkül fennállt annak a veszélye, hogy olyan helyzetbe kerül, hogy a felperes munkájáért neki magának helyt kell állnia, a felperessel szemben azonban igényét érvényesíteni nem tudja. Az e cél által vezérelt megállapodás a társadalom erkölcsi felfogása, az üzleti, gazdasági életben tisztességesen gondolkodó ember értékrendje szerint sem lehet elítélendő. A felek módosított megállapodása tehát nem ütközik a jóerkölcsbe sem, ezért a felperes keresete a semmis szerződés alapján nyújtott szolgáltatás visszatérítése jogcímén sem teljesíthető.

A felperesnek a felszámolási eljárásban lehetősége lett volna a Cstv. 40. §-a alapján a szerződést megtámadni, e jogszabályhely jogvédelmet biztosít a felperesnek a felszámolási eljárás kezdő időpontját megelőzően kötött szerződésekkel kapcsolatban, a felperes azonban e joggal nem élt.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a fenti indokok alapján a Pp. 253. § (2) bekezdésére figyelemmel megváltoztatta és a keresetet elutasította.

Az elsőfokú ítélet megváltoztatása miatt a felperes pervesztes lett, így a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján ő köteles az első- és másodfokú eljárásban felmerült perköltség viselésére. Mellőzte az alperes elsőfokú perköltségben marasztalását és a felperest a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (6) bekezdés alapján a pertárgyérték, valamint az eljárás során kifejtett munka figyelembevételével meghatározott ügyvédi munkadíj fizetésére kötelezte. Az Itv. 62. § (1) bekezdés i) pontja alapján a feleket az eljárás során tárgyi illetékfeljegyzési jog illette meg, a felperes így az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles az elsőfokú eljárásban feljegyzett illeték megfizetésére, és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes által előlegezett fellebbezési illeték javára történő megfizetésére.

Pécs, 2013. március 13.

. Kovács Ildikó s.k. a tanács elnöke, Dr. Berki Csilla s.k. előadó bíró, Dr.
Gyöngyösiné dr. Antók Éva s.k. bíró